

Різдво приходило до кожного маленького рівнянина

У Рівному за Польщі влаштовували ялинки для бідноти й ділилися оплаткою

У давнину рівненські католики не лише дбали про своє святкове різдвяне дозвілля, а й допомагали влаштувати свято нужденним містянам. Завдяки цьому рівненська дітвора з бідних родин і сиротинців також могла відчутися дух і смак величного свята.

Багаторічне перебування Рівного у складі Речі Посполитої позначилося не лише на чисельності польської громади в місті, а й на вкоріненні серед містян певних католицьких звичаїв і традицій. Зокрема, й притаманних найдивовижнішому і найулюбленішому святу – Різдву. Про те, як прихожани католицької віри відзначали Святвечір у давнину, можемо дізнатися з тодішніх рівненських газет, деяких архівних матеріалів, що дійшли до наших часів, спогадів старожилів.

Оплата на Вігілію

Рівненські католики ревно дотримувалися традицій віри. Святу вечерю, яка за польським католицьким звичаєм називається Вігілією, відзначали увечері 24 грудня, коли сходила перша зірка. Святковий стіл прикрашали 12 пісних страв. Одним із найулюбленіших смаколиків, як і в православних, була кутя, заправлена медом, горіхами і родзинками.

Хвилюючим кульмінаційним моментом свята був старовинний польський ритуал – ділитися оплаткою. Так поляки називають

Оплатаку ще називають католицьким різдвяним хлібом. Традицію ділитися ним напередодні Різдва, яка з'явилася в Польщі у XVII столітті, шанують і донині. Адже це, як вважають католики, є виразом примирення і любові, прощення образ, символом

цих храмів збирали пожертви, аби доправити до сиротинців, притулку для бездомних і роздати міській бідноті.

На початку 1930-х років, коли збудували гарнізонний костел Святих Петра і Павла, прихожани й цього храму долучилися до

Колаж зі старовинних польських різдвяних листівок.

на кшталт сучасних новорічних ранків – «балики костюмовані». Щоправда, учасники цих «баликів» нерідко були вбрані в діряві черевики та прані-перепрані латані одєжини. Утім, святкова атмосфера, гарно прикрашена ялинка і подарунки робили свою справу – діти отримували неабияку втіху. Різдвяні ялинки та благодійні обіди влаштовували дітям і дорослим й вояки підрозділів польського гарнізону, розміщеного в Рівному. Наприклад, гарнізонний духовий оркестр 45-го полку кінних стрільців здійснював музичний супровід новорічно-різдвяних розваг. Благодійну ялинку для дітей бідноти влаштовували в Будинку польського жовніра й вояки 21 полку уланів Надвіслянських.

Опікувалися організацією святкувань для нужденних і громадські організації, зокрема,

ків тому) ця громадська організація влаштовувала новорічно-різдвяні бали для незаможних рівнян. Зазвичай такі заходи відвідували і керівники міста, щоб продемонструвати своє піклування про усі верстви населення.

Писала рівненська преса й про ялинки для бідних, які влаштовувала на власні кошти Торгова школа (будівля розміщувалася на теперішній вулиці Чорновола, до наших днів не збереглася), яку містяни називали «гандлювка». Зокрема, про одне таке свято, в якому брали участь понад сорок дітей міської бідноти, писала «Волинь» у січні 1932 року. Після розваг та ігор дітям роздавали взуття, солодоці, а потім запросили до смачної вечері.

Після православного Різдва естафету благодійності, розпочату католиками, підхоплювали й православ-

оплаткою. Так поляки називають пісний борошняний виріб, випечений тонюсним шаром, щось на кшталт православної проскурки. Оплата була округлої або

Різдвяна листівка 1920-х років.

Вечір на Вігілью в польській родині, 1932 рік.

прямокутної форми з релігійними католицькими символами або тисненим зображенням на різдвяну тематику.

У давнину оплатки випікали різнокольоровими, гарно декорували. Утім, їх вигляд залежав від можливостей родини. Найбідніші нерідко не могли собі дозволити й найпростішу випічку. На Святвечір, зібравшись за столом, після молитви і виголошення різдвяних побажань, глава сім'ї запрошував присутніх ділитися оплатками. Тоді всі відламували один в одного шматочки ритуальної випічки, при цьому промовляючи вітання з побажаннями.

величності Різдва. Звісно, попередньо оплатки освячували.

Різдвяний хліб роздавали при рівненських храмах

Напередодні Різдва рівняни прагнули робити добрі справи. Тому бідні й нужденні мешканці міста не почувалися кинутими напризволяще. Рівняни-поляки влаштували, зокрема, благодійні обіди при храмах, з гостинцями навідували хворих і немічних удома. На початку ХХ століття в Рівному діяло два костели – Святого Антонія та Святого Юзефа. Прихожани

облаштування Різдвяних свят для тих, чиє фінансове становище не дозволяло цього зробити. Ділилися з біднотою й різдвяним хлібом – оплаткою. Як розповідають старожили міста, для випікання різдвяних оплаток для бідноти зносили до котроїсь з домівок борошно й інші необхідні продукти, а потім кілька господинь разом виготовляли святкову ритуальну випічку. Затим при храмах роздавали її нужденним.

«Боже древко» і «балики костюмовані»

Під час Різдвяних свят католицька громада Рівного особливо опікувалася дітьми міської бідноти, мешканцями сиротинців. Прихожани прагнули, щоб Різдво прийшло до кожного маленького рівнянина, позбавленого батьківської опіки, й до тих, чиї батьки фінансово не спроможні влаштувати своїм дітям свято.

З газетних публікацій 1920-30-х років (газети «Волинь», «Ехо Волинське») дізнаємося про свято ялинки для дітей бідноти «Боже Древко». На святі діти отримували подарунки й солодощі. Для наймолодших організували щось

мадські організації, зокрема, «Стрілецький Союз». У приміщенні тодішнього кінотеатру «Ампір» <http://retrovivne.com.ua/pam-jatipionera-rivnenskoj-kinoindustrii/> (відомий сучасникам як кінотеатр «Партизан», який знесли кілька ро-

ликами, підхоплювали й православні рівняни. Починаючи з 7-го січня, організували й спільні ялинки для дітей католиків і православних.

Світлана КАЛЬКО,
головний редактор сайту
РівнеРетроРитм

www.odkryvca.pl

Ялинка для вояків у казармі 21 полку уланів Надвіслянських.